

Uudised

Hea klient!

Alanud aasta on Jõudluskontrolli Keskusele juubeliaasta. Kui eelmisel aastal möödus 15 aastat Jõudluskontrolli Keskuse moodustamisest, siis 2009. aastal täitub 100 aastat Eesti esimese jõudluskontrolli organisatsiooni loomisest. Karjakontrolli tehti üksikutes taludes ja mõisates juba 19. sajandi lõpul, kuid 1909. aasta 8. märtsil otsustati asutada Väandra Põllumeeste Seltsi juurde karjakontrolli osakond. Esimene kontrollring alustaski tööd 1. mail 1909. aastal Hans Virkuse eestvõttel. Eesti esimeseks kontrollassistendiks sai Soomes õppinud Ernst Tomingas.

Selline on põgus tagasivaade jõudluskontrolli algusele Eestis.

Julgen lubada, et kõigil huvilistel on võimalik selle aasta vältel jõudluskontrolli ajaloost rohkem lugeda. Esimest meenutuskildu on võimalik lugeda juba käesoleva infolehe viimaselt leheküljelt.

Täna kõiki neid, kes vastasid meie üleskutsele kirjutada oma mälestusi jõudluskontrolli tegemisest! Oma meenutused on Jõudluskontrolli Keskusesse saatnud Virve Aasna, Laine Domberg, Hilda Ilves, Virve Lehtma, Maret Luhari, Elvi Martinson, Milli Metsaots, Krista Murumägi, Ervin Piirsalu, Valdur ja Vilma Rauniste, Leelo Seebold, Liivi Sepp ja Silvia Tutt. Lisaks meenutustele on meile saabunud ka vanu fotosid ja dokumente.

Prægustes oludes on paslik meenutada, et meie loomapidajad on teinud jõudluskontrolli ka varasematel majanduslikult raskematel aegadel, vaatamata valitsevale riigikorraale. Jõudluskontrolli saja-aastane ajalugu annab tuge nii loomapidajatele kui JKK töötajatele.

Soovin kõikidele Jõudluskontrolli Keskuse klientidele head uut aastat!

Kaivo Ilves
Jõudluskontrolli Keskuse direktor

Esimesed vasikad said elektroonilise kõrvamärgi

Detsembris märgistati esimesed vasikad Eestis elektroonilise kõrvamärgiga. EMÜ Märja katsefarmi lehmvasikad identifitseeritakse nüüd sünnijärgselt märgipaariga, milledest üks on tavaline ning teine elektroonilist transpondrit sisaldav nõobikujuline kõrvamärk.

Märja katsefarmis täidab elektrooniline kõrvamärk ka praktilist otstarvet – DeLavali vasikate jootmisseade identifitseerib vasika kõrvamärgi abil ning annab igale vasikale temale ette nähtud koguse. Jääb ära vajadus osta vasikatele respondriga kaelarihmad ning loomi on võimalik nii jootmisel kui edaspidi sorteerimisel, kaalumisel, lüpsiplatsil jne identifitseerida vaid ühe numbriga – registrinumbriga.

Elektroonilised kõrvamärgid võeti 2007. a lisamärgina kasutusele AS Tartu Agro Vorbuse farmis, kus kaelaskantava respondri asemel identifitseeritakse lehm lüpsiplatsil kõrvamärgi abil.

Maailmas kogub elektrooniliste kõrvamärkide kasutamine üha enam populaarsust.

Liisu ja e-PRIA koostöö

Lihaveiste programm Liisu võimaldab nüüd esitada sündmusi korraga JKKsse ja PRIAsse. Koos esitada saab poegimise ja väljamineku andmeid.

Poegimise sisestamisel tuleb täiendavalt anda märgistamise kuupäev, et vasikate märgistamist saaks esitada ka PRIAsse.

Elusmüügi korral peab sisestama lisaks kuupäevale looma uue omaniku JKK kliendikoodi ja valima uue ehitise registri numbriga. Muu väljamineku korral tuleb lisaks täita tapmise koht ja tapmise tüüp, kui pole tegemist kadumise või hukkamisega. Salvesta-nupu vajutamisel analüüsitakse andmed, tehakse täiendused JKK andmebaasis ja ettevalmistused PRIAsse edastamiseks.

Kõike eelnevat saab teha kasutajanimel või ID-kaardiga Liisus sisenedes.

PRIAsse edastamine toimub uuel leheküljel, kus saab valida, milliseid andmeid soovetakse saata. PRIAsse saab saata ainult ID-kaardiga Liisus olles. Kui vastus saatmisele on positiivne, tuleb need dokumendid e-PRIAS kinnitada.

E-arve laialdasse kasutusse!

Paberile trükitud arve asemel on võimalik saada arve oma e-posti aadressil. See annab võimaluse JKKl saata arve otse raamatupidajale, mitte koos jõudluskontrolli tulemustega farmi. Eriti mugav on teenust kasutada loomapidajal, kelle raamatupidamine asub farmiga võrreldes teises asukohas.

Piimaveisekasvatajatel on e-arve tellimiseks järgmised võimalused:

1. Vissukese kasutajad saavad arve saaja e-posti aadressi registreerida lingil **Seaded** → **eArved**, pannes kirja e-posti aadressi ning kasutaja nime.

2. Arve saaja e-posti aadressi saavad registreerida ka JKK zootehnika spetsialistid maakondades ning JKK andmetöötlusosakond (sooviavaldus saata e-posti aadressil keskus@jkkkeskus.ee).

Registreeritud e-posti aadressi omanik saab JKKlt teate elektroonilise arve tellimise kohta. Kirjas on ka näidatud, kes aadressi registreeris. Vajadusel on võimalik e-arve saajat edaspidi muuta.

Lihaveisekasvatajad saavad praegu e-arve tellida läbi JKK, saates sellekohase soovi aadressil keskus@jkkkeskus.ee.

E-arveid väljastab JKK nii jõudluskontrolli teenuse kui kõrvamärkide eest.

Lisa "Koondaruande"

Veebruaris saavad kliendid, kes on tellinud "Koondaruande" täiendavalt uue trükise "Karjade võrdlus". See koosneb kahest graafikust, millest ühel on tulemused võrrelduna kõigi ülejäänud karjadega ning teisel võrrelduna karjadega, mis asuvad samas suurusgrupis. Joonised on jaotatud: tulemused, mida saab panna skaalale "halvim-parim" ning näitajad, mille puhul on tulemused reastatud väikseimast väärtusest suurima väärtuseni. Graafikute kõrvale on toodud ka halvim/madalaim ning parim/suurim tulemus, karja enda tulemus ning vastavalt Eesti keskmine või suurusgrupi keskmine tulemus.

Uute näitajatena on trükisel lehmade toodang elupäeva kohta, toodang esimesel, teisel ning hilisematel laktatsioonidel ja lehmikute %, kes on karjast välja läinud vanuses kuni 6 kuud ning üle 6 kuud.

Karjade võrdlus tehakse aasta- ja poolaasta tulemuste põhjal.

Sealiha kvaliteedi hindamine UltraFom 300-ga

2007. a augustikuul alustati Eesti Tõusigade Aretusühistus Valga Lihatööstus ASis aretusühistu liikmete sigade tapaandmete analüüsi. Andmetest on huvitatud nii farmer kui ka aretusühistu. Farmeritele saadetakse osapoolte kokkuleppel iga kuu või kord kvartalis aretusühistust farmi sigade tapaandmed. Aretusühistu saab kasutada andmeid statistiliseks analüüsiks, mille baasil saab anda hinnangu aretusühistu liikmete tapasigade rümbakvaliteedi kohta. 2009. aastal lisanduvad analüüsi ka Saaremaa LT OÜsse realiseeritavate sigade andmed.

Töötati välja andmete sisestamise programm, millega saadetakse interneti kaudu aretusühistu liikmete sigade tapaandmed partiide kaupa lihatööstusest aretusühistusse. Rümbe kohta on näitajad järgmised: tailihasisaldus, pekijapaksus ja seljalihase läbimõõt, mass, klass SEUROP-klassifikatsiooni järgi, kategooria ja sea sugu.

Edaspidi on plaanis välja töötada tarkvara, mille alusel saaks edastada infot iga rümbe kohta eraldi, mis võimaldaks anda hinnangut ka karja tervisliku seisundi kohta.

2007. a koguti andmed 11 erineva karja 17 725 searümbalt (tabel 1). Rümpade keskmine tailihasisaldus on 58,9%, mis on küllaltki hea tulemus keskmise 79,5 kg rümbamassi juures. Enamus searümpadest kuulus E-klassi (59,5%). Alla 50%-lise tailihasisaldusega rümpasid oli vähe (5,8%).

Tabel 1. Valga LT OÜs tapetud sigade rümpade lihakvaliteedi näitajad (n=17 725)

Näitajad	Keskmine	Standardhälve
Rümbe mass, kg	79,5	6,38
Keskmine seljapeki paksus, mm	14,1	2,94
Seljalihase läbimõõt, mm	62,0	5,3
Tailihasisaldus rümbas, %	58,9	2,38
Jagunemine SEUROP-süsteemis (%):		
S-klass (lihaskude 60% ja rohkem)	34,7	
E-klass (55-60%)	59,5	
U-klass (50-55%)	5,6	
R-klass (45-50%)	0,2	

Kui võrrelda tapasigade rümpade lihakvaliteedinäitajaid sõltuvalt sugupoolest ja rümbamassist, selgub, et noorkultide rümbad on võrreldes nuumikutega õhema seljapekiga, suurema lihase läbimõõdu ja tailihasisaldusega (tabel 2).

Tabel 2. Valga LT OÜs tapetud searümpade lihakvaliteedi näitajad sõltuvalt sugupoolest ja rümbamassist

Näitaja	Nuumsead			Noorkuldid		
	50–69	70–84	85–99	50–69	70–84	85–99
Rümbamass, kg	50–69	70–84	85–99	50–69	70–84	85–99
Seljapeki paksus, mm	13,2 ^a	13,9 ^b	15,2 ^c	12,0 ^d	13,3 ^a	14,1 ^{abc}
Seljalihase läbimõõt, mm	62,0 ^{ac}	62,1 ^a	61,5 ^c	63,9 ^b	61,9 ^{ac}	62,9 ^{abc}
Tailihasisaldus, %	59,5 ^a	59,0 ^b	58,0 ^c	60,6 ^d	59,5 ^a	59,0 ^{abcd}

a, b, c, d - Samaste tähtedega näitajad ei erine oluliselt näitajasiseselt (P>0,05)

Kõige rohkem lihaskudet oli kergemate (rümbamass 50–69,9 kg) nuumikute ja noorkultide rümpades (59,5–60,6%), kõige vähem suurema rümbamassiga (85–99,9 kg) sigadel (59%). Kuldirümbad olid võrreldes nuumikutega lihaskoerikkamad kõikide kaalugruppide lõikes. Nii oli kultidel kergema, keskmise ja raskema kaaluga gruppides rümpades lihaskude võrreldes nuumikutega vastavalt 1,1%, 0,5% ja 1,0% enam. Samuti oli kõikides gruppides kuldirümpadel õhem seljapekk ja suurem seljalihase läbimõõt. SEUROP-klassifikatsiooni alusel kuulus kõikidest kaalugruppidest rohkem kuldirümpa S-klassi. Kõige kergematel ja kõige raskematel kuldirümpadel oli S-klassi osatähtsus vastavalt 57,8% ja 36,4%, ületades nuumsigade vastavate grupi näitajad vastavalt 16,5% ja 16,3% võrra.

Enamiku näitajate gruppidevahelised erinevused on statistiliselt usutavad.

Eeltoodust nähtub, et võrreldes nuumikutega (emised, orikad) on kuldirümbad parema rümbakvaliteediga.

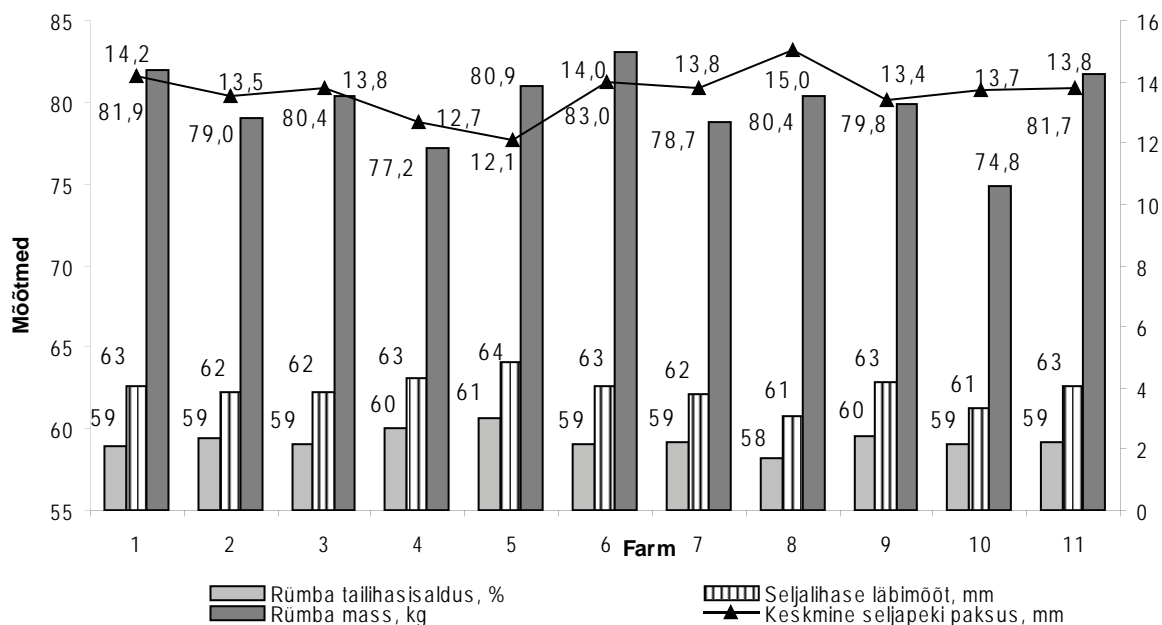
Farmerite poolt kultide laialdasemat kasvatamist tapaseana takistavad kultide realiseerimise raskused lihatööstustele ja kuldiliha eest pakutav madal hind. Lihatoöstuse poolt on probleemiks kuldilihal esinev spetsiifiline lõhn, mis tekitab lihatööstusel sellise liha kasutamise probleemide.

Sigade rümpade tapaandmed pärinevad 11 erinevast seafarmist (diagramm 1). Andmed kõiguvad farmide lõikes, mis on tingitud karjade erinevatest söötmissidamistingimustest, sigade aretusväärtusest ja valiku intensiivsusest.

Andmete kogumine lihatööstusest jätkub ka järgnevatel aastatel. 2008. a jooksul on laekunud aretusühistusse 53 000 nuumiku tapaandmed. Neid andmeid analüüsitakse järgmisel aastal.

Aarne Põldvere, põllum knd
Eesti Tõusigade Aretusühistu

Diagramm 1. Searümbe kvaliteedinäitajad farmide lõikes

Tähelepanu segusperma kasutamisel!

Viimastel aastatel on populaarseks muutunud emiste seemendamise seguspermaga. Mida peab sellega seoses teadma andmete sisestamisel Possusse? Aastalõpu andmete kvaliteedi kontrolliga tuli ilmsiks seemenduskirjeid, mille kohta on sisestatud nii kuldi individuaalnumber kui ka kommentaar "Segusperma". Selline informatsioon on vastuoluline. **Segusperma puhul me ju ei tea kuldi numbrit.** Siit järeldus, et segusperma kasutamisel ei pea kuldi numbrit üldse sisestama. Saadav pesakond peab jääma ilma isata, mis on loogiline. Isata jääb emise pesakond ka juhul, kui emist on seemendatud mitme kuldiga. Sellistest pesakondadest ei ole soovitatav võtta ka karja täiendust. Kahjuks on ka karja võetud kuus järglast, kellel puudub isa. Kokku on JKK andmebaasis 555 seemenduskirjet, millele on lisatud kommentaar "Segusperma". Sellest 84 kirjet on vastuolulised, sest lisaks kommentaarile sisaldavad ka kuldi numbrit. Nende kirjete kohta saadame konkreetsetele klientidele emiste nimekirja andmete kontrollimiseks ja parandamiseks, teistele olgu see info lihtsalt teadmiseks.

Kogemuste jagamine Läti kolleegidele

Novembris külastas koostööprojekti raames Eesti Maaülikooli Läti uurimisinstituudi SIGRA töötaja, kes huvitus lisaks geneetika ja söötmisslabori tehtavatele teaduslikele uuringutele ka sigade söötmisest ja aretusest. EMÜ pakkus JKKle võimalust tutvustada külalisele sigade jõudlusandmete kogumise süsteemi, andmete kogumise tarkvara programmi Possu ja sigade geneetilist hindamist. Külalisele avaldas muljet erinevate asutuste, eelkõige JKK, Eesti Tõusigade Aretusühistu (ETSAÜ) ja EMÜ vaheline hea ja sujuv koostöö, mis on aidanud luua Eesti seakasvajale kaasaegse ja kiire infovahetuse süsteemi. SIGRA spetsialist külastas ka ETSAÜd.

Kuidas käituda, kui tekib vajadus sea registrinumbriga muutmiseks

Registrinumbriga tähtsusest on kirjutatud ka varem, aga elu näitab, et sellest peab kirjutama. Ikka esineb juhtumeid, kus registrinumbriga on Possus muudetud. Registrinumber koosneb kolmest osast: sea sünnehitise koodist, karjasisesest kordumatust individuaalnumbrist ja sea sünniaasta kahest viimasest numbrist. Selles numbris kajastub sea kohta väga oluline põlvnemise informatsioon. JKK andmebaasi tulevate põlvnemisandmete osas on kehtestatud väga range kontroll. Seetõttu ei või andmebaasi haldaja registrinumbriga komponente kontrollimatult lihtsalt üle kirjutada ja sellised andmed vajavad kontrollimist. Vastavate paranduste sisseviimine andmebaasi ei toimu automaatselt, vaid käsitsi, eelnevalt kontrollitud info põhjal. Kui farmi Possus on mingil põhjusel muudetud sea sünnikohta, individuaalnumbriga või sünniaega, siis **on vaja sellest informeerida JKK töötajat Vaike Kongat** (tel 738 7751 või e-post vaike.konga@jkkkeskus.ee). Nii on kasulik mõlemale poolele — loomapidaja saab oma loomade andmed korrektselt andmebaasi, JKK on kindel andmete muutmise vajaduses ja aega kulub mõlemal poolel vähem.

Ettevalmistused aasta kokkuvõtete tegemiseks

Jällegi on lõppenud üks aasta ja alanud uus. Ees ootab meid aasta kokkuvõtete tegemise aeg. JKK soovib, et saadaksite andmed esimesel võimalusel pärast aastavahetust. Sellega saame hajutada väga kiiret ja intensiivset perioodi pikema aja peale — ootate ju Teiegi aasta kokkuvõtteid võrdlemaks oma farmi tootmistulemusi eelmise aastaga, aga ka teiste farmidega.

Teguderohket uut aastat!

Sigade jõudluskontrollialane terminoloogia, VI osa

EESTI	INGLISE	SAKSA	VENE
Taani tailiha %	Denmark lean meat percentage, content	Dänemark Fleischverhältnis	Дания содержание постного мяса (%)
tapasiga	pig for slaughter	Schlachtschwein	убойная свинья
tapavanus	slaughter age	Schlachtreife	возраст убоя
tervis	health	Gesundheit	здоровье
testimisvanus	test age	Testalter	возраст тестирования
tiine emis	in-pig sow, pregnant sow	Sau, trächtige; Sau, tragende	супоросная свиноматка
tiinestumisprotsent	male fertility	Trächtige Prozent	процент стельности
tiinus	pregnancy, gestation	Trächtigkeit	супоросность
tiinuskontroll	pregnancy check	Trächtigkeit	проверка стельности
tiinusperiood	gestation	Trage	период стельности
toodang	production	Produktion	продукция
toodangupäevad	production days	Produktionstage	дни продуктивности
tootmisfarm	production farm	Produktionsfarm	производственная ферма
tulemuseta seemendus	unproductive insemination	Offene Belegung	безрезультативное осеменение
tulemuslik seemendus	productive insemination	Abgeschlossene	результативное осеменение
tõuemis, suguemis	breeding sow, brood sow	Zuchtsau, Muttersau	племенная свиноматка
tõufarm	breeding farm	Zuchtfarm	племенная ферма
tõug	breed	Rasse	порода
tõukult, sugukult	breeding (stock, service) boar	Zuchteber (Stammeber)	племенной хряк
tõulisus	bred	Raciality	породность
tõuraamat, RTR	herdbook	Zuchtbuch	племенная книга (ГПК)
tõusiga	breeding pig	Zuchtschwein	племенная свинья
tätoveering	tattoo	Tätowierung	татуировка

Möödunud märgates

Meenutab Laine Domberg
Aasta 1961, november. Äsja Türi Sovhoostehnikumi lõpetanud tüdruk, laborandina, mahajäänud kodukolhoosis, Paunkülas, oma esimesel töökohal.

Kolhoosiesimees jagas hommikul töökäske. Ta oli maamees, suured kõrge säärega kummikud jalas. Ta pöördus minu poole ainult sõnadega, mitte pilguga: „Nii, nüüd on sedasi, kulla Laine! Hobune rakenda ette, piimapudelite kast ja piimakaal reele ja sõida lauda juurde. Lüps algab lõunal kell 14:00. Vaata, et sa hobusega hästi ringi käid, muu pole tähtis,“ ütles nii ja juba ta oligi läinud.

Kolm korda päevas lüpsiti neid lehmi, kes andsid üle 12 kg päevas piima. Laudad asusid üksteisest kolme kilomeetri kaugusel. Piimaproovide tegemiseks oli väike ruum vanas veskis. Küttekoldeks oli puupliit suure sisseüüritud katlaga. Peale selle oli ruumis käsitsi ringiaetav vurr piimaproovide tsentrifugimiseks.

Kõige raskemaks tööks oli korkide keeramine butüromeetritele. See kõik nõudis suurt jõudu, lihtsalt öeldes „sepa kätt“. Sõrmedel olid suured rakud, mis läksid kohe katki piimapudelite pesemisel pesupulbrises vees. Inimene aga harjub kõigega – varsti olid sõrmed tugevad ja töö oli muutunud palju meeldivamaks.

Peagi tundsin ma tervet karja nimepidi. Jälgisin jõudluskontrolliraamatuid täites nende rasvaprotsente ja toodangunäitajaid. Nende andmete järgi sai valida karja täiendust, kuna jäeti kasvama parimate lehmade järglased.

Laborandi tööks oli kõik välja arvestada: aasta, kuu, 300 päeva toodang ja võirasva kilogrammid. Töövahenditeks olid vana arvemasin „Feliks“ ja sõber arvelaud.

Suvel toimus lehmade lõunane lüps käsitsi Paunküla järve ääres. Lehmad sulistasid soojas järvevees. Sealt tulid nad lõunase lüpsi ajaks välja ajada. Mõnele meeldis rohkem vees olla, kui ennast

lüpsta lasta. Siis tuli ohelik sarvi panna ja üleannetu välja tuua.

Aeg liikus kiiresti edasi paremuse poole. Suure katla asemel ilutses elektri boiler ja käsivurri asemel elektrivurr. Laboratoorium oli sisustatud ilusate laudade ja kappidega, raadiost kostus mõnusat muusikat.

Mõne aja möödudes hakkas tööle Tartu suur laboratoorium, kus töödeldi kõigi majandite piimaproovid. Andmed tulid majanditesse tagasi.

Vastuvõtuaeg Paides

Alates jaanuarist on Järvamaa zootehnika Anne Rosenberg'i vastuvõtuaeg üks kord nädalas: kolmapäeval 9.30-15.00.

Valga kontori asukoht

Alates novembrist võtab Valgamaa zootehnik Evi Prins kliente vastu aadressil Aia 17 (sammas majas asub PRIA Valga büroo). Vastuvõtutajad on endised: iga kuu 2. ja 4. esmaspäev kell 10-13. Evi Prins on kättesaadav mobiilil 520 6231.

JKK Aasta töötaja

Viis aastat on JKK töötajad endi hulgast valinud Aasta töötaja. Tiitel omistatakse töötajale, kelle töö on kõige rohkem tunnustamist väärt. 2008. aasta JKK Aasta töötaja on Mae Uri, kauaaegne JKK programmeerija. Mae on andnud oma panuse raamatupidamise, kõrvamärkide müügi, PRIA andmevahetuse, e-arve teostuse, sigade andmebaasi, Possu programmi töö toimise. Tema tehtud analüüsid on korrektsed. See on töö, mis ei vaja kontrollimist.

Viiendat korda valisid JKK töötajad endi seast kolleegipreemia „Päikesekiir“ laureaadi. Päikesekiire tiitel antakse välja töötajale, kes on kaastöötajate arvates kõige sümpaatsem, säravam ja lahkem kolleeg. 2008. aasta Päikesekiireks valiti väliteenistuse juhataja Aire Pentjärv — abivalmiduse ja rõõmsameelsuse eest.

Tööjuubelid

22. jaanuaril on **30.** tööjuubel labori analüütik-autojuhil **Toomas Vain**'il.

18. märtsil täitub **10** aastat JKKs pearaamatupidaja **Kadri Hermits**'al.

www.jkkeskus.ee
keskus@jkkeskus.ee

Jõudluskontrolli Keskus
Estonian Animal Recording Centre

Kreutzwaldi 48A, Tartu 50094
Tel 738 7700
Faks 738 7702

Piimaveiste jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762
Järvamaa klienditeenindaja	738 7751
Hiiu-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Valga- ja Võrumaa klienditeenindaja	738 7752
Lääne-, Põlva-, Rapla- ja Tartumaa klienditeenindaja	738 7753
Lääne-Viru ja Pärnumaa klienditeenindaja	738 7754
Harju-, Saare- ja Viljandimaa klienditeenindaja	738 7759
Põlvnemisandmed (veised)	738 7756
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7735
Raamatupidamine	738 7704

Labor

Kreutzwaldi 46, 50094 Tartu	
Tel	738 7726
Faks	738 7724
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

Maakondade zootehnikud

Harjumaa	Maire Põhjala	Tuleviku 3, Laagri, Harju mk	tel 679 6419	gsm 516 7886	K 9.00-16.00
Hiiumaa	Aarne Põlluäär	Mäe 2, Käina	tel 463 1147	gsm 517 4320	2. ja 4. K 12.00-16.00
Ida-Võrumaa	Ludmilla Aan	Rakvere 27, Jõhvi		gsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10, Jõgeva	tel 776 0048	gsm 516 7868	E 9.00-15.00; K 9.00-12.00
Järvamaa	Anne Rosenberg	Prääma küla, Paide vald	tel 385 0286	gsm 510 3312	K 9.30-15.00
Lääne-Võrumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2, Rakvere	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Posti 30, Haapsalu	tel 473 3007	gsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1, Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Malle Unt	Haapsalu mnt. 86, Pärnu	tel 443 3120	gsm 516 7878	E 10.00-14.00
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6, Rapla	tel 485 5673	gsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Aarne Põlluäär	Kohtu 10, Kuressaare	tel 453 1352	gsm 517 4320	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215, Tartu	tel 738 7739	gsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Aia 17, Valga		gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Saive Kase	Vabaduse plats 4, Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11, Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	T 10.00-13.00